

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 57/2024-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného AK PITOŇÁKOVÁ, s.r.o., Slovenská 5/B, Prešov, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 11CoE/18/2023-47 zo 14. septembra 2023 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 11CoE/18/2023-47 zo 14. septembra 2023 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 11CoE/18/2023-47 zo 14. septembra 2023 **z r u š u j e** a **v e c v r a c i a** Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Trnave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **959,23 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového

protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením krajského súdu č. k. 11CoE/18/2023-47 zo 14. septembra 2023 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie a priznal mu náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 28. augusta 2010 uzatvorili sťažovateľ a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „obchodný zástupca“ alebo „povinný“) zmluvu o obchodnom zastúpení. Vzhľadom na to, že obchodný zástupca porušoval špecifikované ustanovenia zmluvy – neodvádzal peňažnú hotovosť, ktorú prevzal od zákazníkov, ktorá bola majetkom sťažovateľa, a pri inventúre v konsignačnom sklade bolo zistené, že v konsignačnom sklade vedenom obchodným zástupcom chýba tovar, ktorý mu dodal sťažovateľ a ktorý bol vlastníctvom sťažovateľa, vznikla sťažovateľovi škoda. Obchodný zástupca bol ochotný škodu uhradiť, sťažovateľ navrhol, že môže škodu uhradiť v splátkach, ak dlh uzná pred notárom. Sťažovateľ a obchodný zástupca následne uzatvorili pred notárom 30. marca 2011 dohodu o splátkach a vyhlásenie o uznaní dlhu a súhlase s vykonateľnosťou formou notárskej zápisnice podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku.

3. Vzhľadom na to, že obchodný zástupca neplnil povinnosti podľa splátkového kalendára v notárskej zápisnici a dlh nesplácal, podal sťažovateľ 12. júla 2011 návrh na vykonanie exekúcie. Okresný súd Trnava poveril 28. septembra 2011 vykonaním exekúcie súdneho exekútora, ktorý exekúciu začal vykonávať.

4. Obchodný zástupca aj po podpise notárskej zápisnice pokračoval v konaní, ktorým porušoval povinnosti ako obchodný zástupca podľa zmluvy uzatvorenej so sťažovateľom. Z uvedeného dôvodu sťažovateľ odstúpil od zmluvy a podal na obchodného zástupcu trestné oznámenie. Dňa 6. októbra 2011 vyšetrovateľ začal trestné stíhanie pre prečin sprenevery podľa § 213 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona. V zmysle uznesenia o začatí trestného stíhania obchodný zástupca mal spôsobiť celkovo škodu vo výške 17 236 eur.

5. Okresný súd schválil dohodu o vine a treste a rozsudkom sp. zn. 30T/35/2012 z 23. augusta 2012, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. augusta 2013, uznal obchodného zástupcu vinným z trestného činu sprenevery podľa § 213 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona, v zmysle ktorého svojím konaním obchodný zástupca spôsobil sťažovateľovi celkovú škodu vo výške 17 236,30 eur. Sťažovateľ ako poškodený bol s nárokom na náhradu škody odkázaný na občianskoprávne konanie.

6. Sťažovateľ sa konania o dohode o vine a treste nezúčastnil a odvolanie proti výroku, ktorým bol odkázaný na konanie vo veciach občianskoprávných, nepodal, keďže už mal s obchodným zástupcom vo vzťahu k časti škody, ktorú mu úmyselným trestným činom spôsobil, uzatvorenú dohodu o splátkach formou notárskej zápisnice a v čase konania na súde už prebiehalo exekučné konanie.

7. Okresný súd následne uznesením č. k. 10Er/688/2011-17 zo 4. mája 2021 exekúciu zastavil s poukazom na § 57 ods. 1 písm. g), ods. 2 Exekučného poriadku v spojení s § 167f ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“), keďže uznesením okresného súdu z 27. augusta 2019 bol na majetok povinného (obchodného zástupcu) vyhlásený konkurz.

8. Proti uzneseniu o zastavení exekúcie podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením zo 14. septembra 2023 tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil.

II. Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ namieta porušenie označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

10. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že k odvolaniu sťažovateľa proti uzneseniu o zastavení exekúcie sa vyjadril povinný. Okresný súd ani krajský súd toto vyjadrenie povinného sťažovateľovi pred rozhodnutím o odvolaní nezaslali. O vyjadrení k odvolaniu sa sťažovateľ dozvedel až z napadnutého uznesenia. Toto vyjadrenie nebolo sťažovateľovi doteraz doručené, preto nepozná presný obsah tohto podania.

11. Z napadnutého uznesenia (bod 5) vyplýva, že povinný vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že v odsudzujúcom rozsudku nebol zaviazaný na náhradu akejkoľvek škody v prospech sťažovateľa a okresný súd odkázal sťažovateľa s uplatneným nárokom na náhradu škody na občianskoprávne konanie. Tiež uviedol, že konanie uvedené v odsudzujúcom rozsudku ako popis skutkového deja prečinu sprenevery sa odlišuje od popisu konania v notárskej zápisnici, ktoré malo za následok vznik exekvovanej pohľadávky.

12. V napadnutom uznesení (bod 18) krajský súd uviedol skutočnosti, na ktorých založil svoje rozhodnutie – jednou z nich bolo to, že odsudzujúcim rozsudkom bol povinný uznaný vinným zo spáchania prečinu sprenevery a bol potrestaný podmieneným trestom odňatia slobody bez povinnosti uhradiť škodu, pričom súd odkázal sťažovateľa s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie. Ďalej krajský súd spochybnil totožnosť konania uvedeného v notárskej zápisnici ako konania, z ktorého vznikol obchodnému zástupcovi dlh, ktorý v notárskej zápisnici voči sťažovateľovi uznal, a konania uvedeného v skutku v odsudzujúcom rozsudku.

13. Ak by bolo sťažovateľovi doručené vyjadrenie povinného k odvolaniu, mohol argumentovať skutočnosťami, ktoré sú uvedené v ústavnej sťažnosti v časti skutkových okolností prípadu, a predložiť ďalšie dôkazy na podporu svojich tvrdení, a tak by mal možnosť vyvrátiť tvrdenia povinného, ktorými spochybňuje skutočnosť, že dlh uznaný v notárskej zápisnici je dlhom, ktorý vznikol z toho istého konania, ktoré bolo následne posúdené ako úmyselný trestný čin. Mohol sa tiež vyjadriť k tvrdeniu, že so svojím nárokom bol odkázaný na konanie vo veciach občianskoprávných.

14. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je zrejmé, že krajský súd vychádzal z vyjadrenia povinného, keď spochybnil to, že konanie uvedené v notárskej zápisnici je tým istým konaním, ktoré bolo posúdené ako úmyselný trestný čin, a tiež z toho, že rovnako ako povinný uviedol, že dôvodom na potvrdenie uznesenia o zastavení exekúcie je aj to, že sťažovateľ bol v odsudzujúcom rozsudku odkázaný s nárokom na náhradu škody na civilné konanie.

15. Sťažovateľ poukazuje na právne závery v aktuálnom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Janáček proti Českej republike z 2. 2. 2023 týkajúce sa porušenia princípu rovnosti zbraní v dôsledku nedoručenia podania strany protistrane, podľa ktorých je iba dotknutý účastník oprávnený posúdiť, či je k určitému dokumentu potrebné jeho vyjadrenie alebo nie. Z citovaného rozhodnutia ESLP teda vyplýva, že krajský súd mal sťažovateľovi poskytnúť vyjadrenie povinného k odvolaniu a v prípade, že mu ho neposkytol, mal v odôvodnení napadnutého uznesenia uviesť, prečo tak postupoval.

16. Vyjadrenie mal krajský súd zaslať aj z dôvodu, že išlo o konanie, v ktorom neprebehlo ústne pojednávanie a k veci sa mohli účastníci vyjadriť len formou písomných podaní. Sťažovateľovi nebol doručený ani návrh exekútora na zastavenie exekúcie, teda nemal možnosť sa k veci vyjadriť ani pred rozhodnutím o tomto návrhu. Krajský súd napriek tomu vyjadrenie povinného k odvolaniu sťažovateľovi nezaslal a následne z tohto vyjadrenia pri rozhodovaní o odvolaní vychádzal, čím porušil právo sťažovateľa na spravodlivý proces, na rovnosť účastníkov v konaní a právo vyjadriť sa k všetkým dôkazom, právo na kontradiktórne konanie, ktoré zahŕňa právo účastníkov zoznámiť sa so všetkými dôkazmi alebo s vyjadreniami predloženými s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a možnosť zaujať k nim stanovisko.

17. Sťažovateľ spochybňuje aj právne posúdenie veci krajským súdom, poukazuje na právny záver krajského súdu, podľa ktorého ak v notárskej zápisnici nie je výslovne uvedené, že dlh, ktorý uznal povinný voči sťažovateľovi, je dlhom z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú úmyselným konaním, nejde o taký exekučný titul, ktorým by bola sťažovateľovi priznaná pohľadávka spôsobená úmyselným konaním povinného, preto nejde o pohľadávku nedotknutú oddĺžením. Krajský súd však úplne prehliada, že konanie povinného vymedzené v notárskej zápisnici bolo následne odsudzujúcim rozsudkom posúdené ako úmyselný trestný čin, ktorého sa mal dopustiť povinný proti sťažovateľovi ako poškodenému. Z popisu skutku v odsudzujúcom rozsudku vyplýva, že konanie povinného spočívalo v tom, že ako obchodný zástupca prevzal tržbu od klientov sťažovateľa a túto neodviedol sťažovateľovi a tovar v konsignačnom sklade, ktorý mal uskladňovať, rozpredal a finančnú hotovosť si ponechal pre seba. Z notárskej zápisnice pritom vyplýva, že dlh povinného uznal ako obchodný zástupca sťažovateľa, pričom tento dlh vznikol z neodvedenej tržby a inventúrneho manka. Teda išlo o totožné konanie.

18. Sťažovateľ na odsudzujúci rozsudok poukázal v odvolaní a zároveň ho pripojil ako dôkaz. Krajský súd napriek tomu *„neposúdil notársku zápisnicu a konanie v ňom popísané pre účely posúdenia, či išlo o konanie úmyselné v kontexte odsudzujúceho rozsudku, ale izolovane a tým posúdil podmienky na zastavenie exekúcie čisto formalisticky v rozpore so zmyslom a účelom § 166 ods. 1 písm. d) zákona o konkurze...“*.

19. Krajský súd k odsudzujúcemu rozsudku uviedol, že sťažovateľ bol ako poškodený v trestnom konaní odkázaný na konanie vo veciach občianskoprávných. Povinný pritom uznal svoj dlh voči sťažovateľovi už pred právoplatným odsúdením za totožné konanie, preto sťažovateľ nemal dôvod domáhať sa škody v občianskoprávnom konaní, keďže už exekučný titul z uvedeného konania mal a vo veci už prebiehala exekúcia. Sťažovateľ mohol tieto okolnosti objasniť krajskému súdu, ak by mal doručené vyjadrenie povinného, ktorý uvedenú skutočnosť vo vyjadrení uviedol.

20. Z okolností uznania dlhu povinným a následného odsudzujúceho rozsudku je zrejmá totožnosť skutku. Uvedenú skutočnosť povinný spochybňoval vo vyjadrení, na ktoré sťažovateľ nemohol reagovať. Okrem uvedeného krajský súd pochybil aj formalistickým výkladom a aplikáciou § 166c ods. 1 písm. d) zákona o konkurze, ktoré sú v rozpore s jeho zmyslom a účelom. Krajský súd za *„pohľadávku nedotknutú oddĺžením nepovažoval pohľadávku sťažovateľa z exekučného titulu... iba preto, že v notárskej zápisnici nebolo explicitne uvedené, že ide o pohľadávku spôsobenú úmyselným konaním a to napriek tomu, že o pohľadávku spôsobenú úmyselným konaním ide vyplývajúce z odsudzujúceho rozsudku, ktorý sťažovateľ priložil k odvolaniu voči uzneseniu o zastavení exekučného konania. Taký výklad je však v rozpore so zmyslom a účelom § 166 ods. 1*

písm. d/ zákona o konkurze... ktorý má zabrániť tomu, aby sa dlžníci nemohli zbaviť dlhov, ktoré vznikli ich úmyselným konaním.“

21. Dôsledkom napadnutého uznesenia je aj porušenie vlastníckeho práva sťažovateľa tým, že bolo zastavené exekučné konanie, v ktorom bola vymáhaná pohľadávka proti povinnému, a v dôsledku oddĺženia povinného sa táto pohľadávka sťažovateľa stala nevymožiteľnou.

22. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 57/2024-18 zo 6. februára 2024 ju podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

III.

Vyjadrenia krajského súdu a zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

23. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril predseda krajského súdu, ktorý v prípise sp. zn. Spr 89/24 zo 16. februára 2024 uviedol, že nemá právomoc hodnotiť správnosť rozhodnutí sudcov krajského súdu, uvedené náleží inštančne nadriadenému súdu na základe uplatnenia opravných prostriedkov. Odkázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktoré zároveň priložil k svojmu prípisu.

24. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení uviedla, že je povinnosťou súdu doručovať podania urobené stranami protistranám, resp. ich zástupcom na vyjadrenie, len ak tieto podania smerujú proti rozhodnutiu vo veci samej [§ 373 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)]. Ustanovenia Civilného sporového poriadku sa v exekučnom konaní použijú primerane. Rozhodnutím vo veci samej sa rozumie meritórne rozhodnutie. Pojem „vec sama“ predstavuje predmet konania vymedzený žalobou (návrhom). O veci samej rozhoduje súd podľa § 212 ods. 1 CSP rozsudkom a ak súd nerozhoduje vo veci samej, rozhoduje uznesením podľa § 234 ods. 1 CSP. Vzhľadom na charakter rozhodnutí, ktoré sú vydávané v exekučnom konaní v zmysle § 9b ods. 5 Exekučného poriadku, žiadne rozhodnutie vydané v exekučnom konaní nemožno považovať za rozhodnutie vo veci samej. Uvedené vyplýva aj z toho, že v exekučnom konaní súd nerozhoduje o hmotnoprávných nárokoch účastníkov tohto konania (nerozhoduje o veci samej). Úlohou exekučného súdu je zabezpečiť vymoženie nároku priznaného právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného orgánu, pričom v exekučnom konaní rozhoduje o existencii alebo neexistencii podmienok (hmotnoprávných alebo procesných) na začatie, prípadne ďalšie vedenie exekúcie. V tomto kontexte poukázala aj na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (uznesenia sp. zn. 3 Oboer 25/2017 zo 14. februára 2018 a sp. zn. 3 Oboer 22/2018 z 15. októbra 2018).

25. Zákonná sudkyňa sa domnieva, že napadnuté uznesenie je dostatočne odôvodnené, krajský súd zistený skutkový stav subsumoval pod právnu normu, ktorú vyložil, a svoju právnu argumentáciu zdôvodnil. Pokiaľ ide o samotný právny názor sťažovateľa, „*k tomuto už sa senátu neprislúcha vyjadrovať a s jeho právnym názorom polemizovať.*“

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

26. [REDAKOVANÉ] – povinný v napadnutom exekučnom konaní – sa k ústavnej sťažnosti ako zúčastnená osoba nevyjadril. Zásielku ústavného súdu s uznesením o prijatí a ústavnou sťažnosťou pritom prevzal 14. februára 2024.

III.3. Replika sťažovateľa:

27. Ústavný súd zaslal sťažovateľovi vyjadrenie krajského súdu na zaujatie stanoviska, ak to bude považovať za potrebné. Sťažovateľ zaslal podanie (repliku) 9. marca 2024. Poukázal na to, že zákonná sudkyňa odkázala na § 373 ods. 3 CSP, podľa ktorého sa iba odvolania vo veci samej zasielajú ostatným subjektom na vyjadrenie. Sťažovateľ ale namietal, že mu nebolo zaslané vyjadrenie povinného k odvolaniu sťažovateľa a následne z tohto vyjadrenia krajský súd v napadnutom uznesení vychádzal. Sťažovateľ po nahliadnutí do elektronického spisu zistil, že napriek citovanému § 373 ods. 3 CSP okresný súd zasielal odvolanie sťažovateľa na vyjadrenie povinnému. Tento postup – hoci je v rozpore s § 373 ods. 3 CSP – zachoval právo povinného na spravodlivý proces. Ak však bolo odvolanie sťažovateľa zaslané na vyjadrenie povinnému napriek zneniu § 373 ods. 3 CSP, „o to viac povinnosťou súdu zaslať sťažovateľovi vyjadrenie povinného k odvolaniu sťažovateľa, aby tak bolo zachované právo sťažovateľa na rovnosť účastníkov konania a právo na kontradiktórne konanie.“

28. Sťažovateľ poukázal na judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa práva na rovnosť účastníkov v konaní (IV. ÚS 667/2023) a tiež odkázal na rozhodnutie ESLP vo veci Janáček proti Českej republike z 2. 2. 2023, ktoré vymedzuje podmienky, za ktorých nezaslanie vyjadrenia účastníka konania protistrane, nepredstavuje porušenie práva na spravodlivý proces. Hoci z ustanovení Civilného sporového poriadku explicitne nevyplýva povinnosť súdov zaslať podania účastníkov v exekučnom konaní protistrane, exekučný súd pri rešpektovaní čl. 3 ods. 1 a 2 CSP a čl. 154c ústavy bol povinný v kontexte individuálnych okolností vo veci sťažovateľa tak postupovať. Vyjadrenie zákonnej sudkyne sa „formalisticky drží ustanovenia § 373 ods. 3 CSP, ktoré sa vôbec veci sťažovateľa netýka a prehliada judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu..., nerešpektuje základné a iné práva sťažovateľa zaručené Ústavou SR a Dohovorom... a jeho ústavná sťažnosť nebola týmto vyjadrením vôbec spochybnená a je opodstatnená.“

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

29. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní krajského súdu a sťažovateľa dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

30. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka porušenia označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, predovšetkým z dôvodu nedoručenia vyjadrenia povinného k odvolaniu sťažovateľa, hoci krajský súd z predmetného vyjadrenia v napadnutom uznesení vychádzal. Týmto došlo osobitne k porušeniu rovnosti účastníkov konania, rovnosti zbraní a kontradiktórnosti konania.

IV.1. Všeobecné ústavnoprávne východiská:

31. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

32. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02).

33. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musia byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

IV.2. Relevantné východiská týkajúce sa princípu kontradiktórnosti konania:

34. Vychádzajúc z judikatúry EŠLP, ústavný súd už konštatoval, že obsah práva na kontradiktórnosť konania a uplatňovanie tohto práva nie sú celkom jednotné, resp. jednoznačné a obsahujú aj prvky inkompatibility, čo objektívne vyvoláva interpretačné a aplikačné problémy v judikatúre najvyšších súdnych orgánov. Pri vymedzovaní obsahových komponentov práva na kontradiktórnosť konania súbežne existuje formálny, ako aj materiálny prístup. Táto dvojkoľajnosť si z dôvodu objektívnej vzájomnej inkompatibility postojov strán (kontradiktórneho) konania vyžaduje precízne určiť pravidlá, kedy sa môže vo veci konajúci vnútroštátny súd (uplatňujúc materiálny prístup k právu na kontradiktórne konanie) odkloniť z dôvodu procesnej ekonomie či iného relevantného dôvodu od príliš formalistického prístupu k uplatňovaniu práva na kontradiktórnosť konania (porovnaj nálezy sp. zn. IV. ÚS 283/2011 a IV. ÚS 416/2018).

35. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že vo viacerých prípadoch dospel k záveru, že nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasťou práva na spravodlivý proces (m. m. I. ÚS 2/05, I. ÚS 100/04, I. ÚS 335/06, IV. ÚS 19/2012, II. ÚS 98/2017), a možno ho kvalifikovať ako odňatie možnosti konať pred súdom (I. ÚS 156/07).

36. Ústavný súd pri formulovaní uvedeného právneho záveru vychádzal z toho, že jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných

procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (podobne napr. III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacej „rovnosti zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany.

37. Zároveň však ústavný súd pripustil (IV. ÚS 19/2012), že v niektorej veci môže byť absencia stanoviska k vyjadreniu k opravnému prostriedku druhého účastníka konania právne irelevantná. O taký prípad ide vtedy, keď súd rozhodujúci o opravnom prostriedku nezaložil svoje rozhodnutie na vyjadrení k opravnému prostriedku (teda vtedy, keď vyjadrenie k opravnému prostriedku nemalo zásadný vplyv na rozhodnutie o opravnom prostriedku).

38. Aj EŠLP vo svojej judikatúre uvádza, že „princíp rovnosti zbraní – jeden z prvkov širšieho konceptu spravodlivého procesu – vyžaduje, aby každej strane bola poskytnutá primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície vis-à-vis proti jej protistrane...“ (rozsudok vo veci Niederöst-Huber proti Švajčiarsku z 18. 2. 1997, bod 23). Ďalej EŠLP uviedol, že „koncept spravodlivého procesu v sebe v podstate implikuje právo procesných strán zoznámiť sa so všetkými predloženými dôkazmi a doručenými pripomienkami a vyjadriť sa k nim...“ (Niederöst-Huber proti Švajčiarsku, bod 24). Vo svojej judikatúre však tiež pripustil, že právo na kontradiktórne konanie nie je absolútne a jeho rozsah sa môže líšiť v závislosti od špecifických okolností prejednávanej veci (porovnaj napr. rozsudky vo veciach Čičmanec proti Slovenskej republike z 28. 6. 2016, Vokoun proti Českej republike z 3. 7. 2008).

39. V niektorých výnimočných prípadoch dospel EŠLP v minulosti k záveru, že neposkytnutie písomného vyjadrenia alebo dokumentov v konaní a nemožnosť sťažovateľa sa k nim vyjadriť nepredstavovali porušenie práva na spravodlivý proces. Urobil tak napríklad v prípade, keď priznanie tých práv a možností, ktorých bol sťažovateľ v skutočnosti pozbavený, by nemalo žiaden vplyv na výsledok konania, keďže zvolený právny prístup nedával priestor na ďalšiu diskusiu (pozri rozsudok vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, bod 60). Podľa EŠLP ide tiež o to, či sa sťažovateľ mohol alebo nemohol účinne brániť práve z toho dôvodu, že mu nebolo doručené uvedené vyjadrenie, to znamená, či by doručenie uvedeného vyjadrenia malo dopad na výsledok sporu alebo nie (porovnaj rozsudok vo veci Verdú proti Španielsku z 15. 2. 2007, bod 25).

40. V rozsudku vo veci Trančíková proti Slovenskej republike z 13. 1. 2015 EŠLP aplikoval formalistický prístup k chápaniu práva na kontradiktórnosť konania, keď zdôraznil, že konkrétny význam dotknutého vyjadrenia je len málo dôležitý, keďže je na účastníkoch konania, aby posúdili, či si dokument vyžaduje, aby sa k nemu vyjadrili alebo nie. Súčasne reagoval na argument vlády Slovenskej republiky, ktorá poukázala na prípad Ringier Axel Springer Slovakia (rozhodnutie EŠLP zo 4. 10. 2011, sťažnosť č. 35090/07), a uviedol, že prípad Trančíková sa líši od citovaného prípadu, v ktorom sťažujúca sa spoločnosť nepreukázala, že nedoručené vyjadrenie bolo akýmkoľvek odôvodneným názorom, ktorý skutočne mal alebo aspoň mohol mať akýkoľvek relevantný vplyv na napadnuté rozhodnutie, zatiaľ čo v prípade Trančíková nebolo pochýb o tom, že vyjadrenie žalovaného predstavovalo riadnu právnu a skutkovú argumentáciu. Na základe uvedeného EŠLP dospel k záveru, že vo veci Trančíková sa nepreukázalo, že v prípade, ak by mala sťažovateľka možnosť oboznámiť sa s vyjadrením žalovaného k odvolaniu a prípadne k nemu zaujať stanovisko, nemalo by to žiaden vplyv na výsledok konania, či už preto, lebo prijatý právny

záver nepripúšťal diskusiu, alebo z akéhokoľvek iného osobitného dôvodu. Na tomto základe ESLP uzavrel, že opomenutím povinnosti doručiť rovnopis písomného vyjadrenia žalovaného sťažovateľke došlo k popretiu jej práva na spravodlivé súdne konanie (rozsudok ESLP Trančíková proti Slovenskej republike z 13. 1. 2015, body 43, 44, 46 a 47).

41. Následne vo veci Sarkocy proti Slovensku (sťažnosť č. 36446/17 z 22. 9. 2020) ESLP „modifikoval“, resp. spresnil svoju predchádzajúcu judikatúru vo veci Trančíková proti Slovensku (tiež Hudáková a spol. proti Slovensku), keď dospel k záveru, že k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru nedošlo s tým, že v okolnostiach danej veci sťažovateľ nebol postupom všeobecných súdov významným spôsobom znevýhodnený [čl. 35 ods. 3 písm. b) dohovoru] a jeho prípad bol dôsledne posúdený na vnútroštátnej úrovni vrátane ústavnoprávneho prieskumu. Podstatou pre posúdenie veci je skutočnosť, či vo veci môže byť absencia stanoviska k vyjadreniu k opravnému prostriedku druhého účastníka konania právne irelevantná. O taký prípad ide vtedy, keď súd rozhodujúci o opravnom prostriedku nezaložil svoje rozhodnutie na vyjadrení k opravnému prostriedku, ak vyjadrenie k opravnému prostriedku nemalo zásadný vplyv na rozhodnutie o opravnom prostriedku.

42. V tomto kontexte je relevantné, že aj ústavný súd mal v niektorých rozhodnutiach tendenciu prikloniť sa k formalistickému prístupu k chápaniu práva na kontradiktórnosť konania s tým, že je primárne vecou strany sporu posúdiť, či určité podanie protistrany považuje za relevantné a či sa k nemu chce vyjadriť bez ohľadu na to, či uvedené podanie napokon malo vplyv na rozhodnutie súdu (porovnaj nálezy sp. zn. III. ÚS 220/2018 a III. ÚS 109/2020).

IV.3. K námietkam sťažovateľa:

43. Pri posúdení opodstatnenosti ústavnej sťažnosti ústavný súd vychádzal z odôvodnenia napadnutého uznesenia, v ktorom krajský súd uviedol, že okresný súd zastavil exekúciu z dôvodu, že na majetok povinného bol vyhlásený konkurz, pričom v exekučnom konaní sa vymáha pohľadávka, ktorá vznikla pred vyhlásením konkurzu. V bode 4 odôvodnenia napadnutého uznesenia krajský súd rekapituloval obsah odvolania sťažovateľa, ktorý namietal, že v predmetnej veci ide o pohľadávku nedotknutú oddĺžením [§ 166c ods. 1 písm. d) zákona o konkurze], pričom v zásade argumentoval tým, že pohľadávka vznikla konaním povinného, ktoré je základom pohľadávky (uznanie dlhu) vymedzenej v notárskej zápisnici ako exekučnom titule, a za totožné konanie bol povinný uznaný vinným v odsudzujúcom rozsudku v trestnom konaní (prečin sprenevery). Je preto zjavné, že pohľadávka vznikla úmyselným konaním povinného, preto ide o nedotknutú pohľadávku. V bode 5 odôvodnenia napadnutého uznesenia krajský súd rekapituluje obsah vyjadrenia povinného k odvolaniu sťažovateľa, ktorý uviedol, že exekúcia začala na podklade notárskej zápisnice, a nie na podklade odsudzujúceho rozsudku. V odsudzujúcom rozsudku trestný súd odkázal sťažovateľa s nárokom na náhradu škody na civilné konanie. V odsudzujúcom rozsudku je iná výška škody, ako je výška pohľadávky v notárskej zápisnici. Obdobne aj skutková veta odsudzujúceho rozsudku vymedzuje inak skutok ako konanie povinného v notárskej zápisnici.

44. Krajský súd svoj právny záver formuloval v bodoch 17 a 18 napadnutého uznesenia, pričom uviedol, že exekúcia je vedená na podklade notárskej zápisnice, a nie na podklade odsudzujúceho rozsudku, ktorý sťažovateľa odkázal s nárokom na náhradu škody na civilné konanie. Pohľadávka v notárskej zápisnici je pohľadávkou zo zmluvy o obchodnom zastúpení, a nie zo zodpovednosti

povinného za škodu spôsobenú sťažovateľovi. Na tomto základe dospel k záveru, že v exekučnom konaní nejde o pohľadávku nedotknutú oddĺžením, preto potvrdil uznesenie okresného súdu o zastavení exekúcie.

45. Z uvedeného je nepochybné, že uznesenie o zastavení exekúcie a ani podnet súdneho exekútora neobsahovali žiadne stanovisko k otázke, či v prerokúvanej veci ide o tzv. pohľadávku nedotknutú oddĺžením. Túto otázku uviedol až sťažovateľ v podanom odvolaní. Na tento argument reagoval povinný vo vyjadrení k odvolaniu, pričom s týmto argumentom polemizoval konkrétnou právnou a skutkovou argumentáciou. Obaja účastníci konania takto prezentovali svoj odôvodnený názor vzťahujúci sa na danú otázku (povaha vymáhanej pohľadávky), od ktorej vyriešenia záviselo, či môže byť ďalej vedená predmetná exekúcia. Právna argumentácia účastníkov mala takú povahu, že dávala priestor na diskusiu, preto bolo potrebné, aby bol poskytnutý adekvátny priestor na túto diskusiu uplatnením princípu kontradiktórnosti konania. Priestor na diskusiu čiastočne rozvinul okresný súd, ktorý doručením odvolania sťažovateľa povinnému, umožnil povinnému vyjadriť sa k odvolaniu. Následne však bolo potrebné, aby toto vyjadrenie povinného bolo sprístupnené sťažovateľovi a napokon toto stanovisko povinnému, táto povinnosť pritom zaťažovala krajský súd, keďže tak neurobil okresný súd pri vykonávaní úkonov súdu prvej inštancie v odvolacom konaní. Je pritom tiež nepochybné, že z vyjadrenia povinného krajský súd v napadnutom uznesení vychádzal, keď v zásade akceptoval jeho argumentáciu.

46. Nemožno akceptovať argument zákonnej sudkyne, že doručovanie vyjadrenia povinného nebolo potrebné, keďže vo všeobecnosti v exekučných konaniach a ani v tomto konkrétnom prípade nešlo o meritórne rozhodnutie, ktoré by bolo napadnuté odvolaním. V prvom rade je potrebné uviesť, že samotná povaha rozhodnutia súdu nie je podstatná pre zodpovedanie otázky, či a v akom rozsahu je potrebné uplatniť princíp kontradiktórnosti konania. Rozhodujúce je, že aj v exekučných konaniach sa aplikuje právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces, ktorého komponentom je aj princíp rovnosti účastníkov a princíp kontradiktórneho konania, a preto podstatnejšie je posúdenie konkrétnych okolností veci, právnych a skutkových súvislostí pre záver o tom, či a v akom rozsahu je potrebné viesť konanie kontradiktórne. Bude určite podstatné vnímať predmet konania prípadne aj čiastkový predmet určitej fázy konania a tiež to, či sa medzi účastníkmi otvára nejaká podstatná právna diskusia, ktorá môže mať rozhodujúci vplyv na konanie prípadne na jeho čiastočný úsek. V prerokúvanej veci sa vzhľadom na to, že na majetok povinného bol vyhlásený konkurz, otvorila (dovtedy možno nepodstatná) diskusia o povahe vymáhanej pohľadávky. Vyriešenie tejto otázky pritom malo zásadný vplyv na ďalší priebeh napadnutého konania, keďže dôsledkom jednej alternatívy je, že exekúciu nemožno ďalej viesť. Tieto okolnosti predstavujú dôvody, pre ktoré bolo osobitne potrebné dôsledne rozvinúť princíp kontradiktórnosti konania. Napokon v prerokúvanej veci išlo o prieskum uznesenia o zastavení exekučného konania, t. j. rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, ktoré možno postaviť v určitom zmysle na roveň meritórnym rozhodnutiam, čo je druhým dôvodom, pre ktorý nemožno akceptovať námietku zákonnej sudkyne. O podobnej povahe meritórnych rozhodnutí a rozhodnutí, ktorými sa konanie končí, svedčí aj argumentácia najvyššieho súdu práve v uznesení, na ktoré odkázala zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení (porovnaj bod 11 uznesenia sp. zn. 3 Oboer 25/2017 zo 14. februára 2018).

47. Po posúdení týchto okolností preto ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základné právo na rovnosť účastníkov

v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu), a preto bolo potrebné pristúpiť v zmysle čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj k zrušeniu napadnutého uznesenia (bod 2 výroku nálezu).

48. Pokiaľ sťažovateľ namietal porušenie základného práva vyjadriť sa k všetkým dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v prerokúvanej veci nešlo o vykonávanie dôkazov, a tým aj o nemožnosť sťažovateľa vyjadriť sa k vykonanému dôkazu, išlo teda o iný aspekt porušenia kontradiktórnosti konania ako ten, ktorý je vyjadrený v čl. 48 ods. 2 ústavy. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

49. Pokiaľ sťažovateľ namietal porušenie vlastníckeho práva, resp. práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd sa v tejto časti riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010, IV. ÚS 100/2014), ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a zrušením napadnutého uznesenia sa otvára priestor na to, aby sa krajský súd sám vysporiadal s ochranou uvedených práv. Ústavný súd preto v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel, uprednostňujúc právomoc krajského súdu na ochranu subjektívnych práv účastníkov konania pred ich ochranou v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku nálezu).

50. Úlohou krajského súdu v ďalšom konaní bude vo veci opätovne rozhodnúť v súlade s právnym názorom ústavného súdu. Bude povinný uplatniť princíp kontradiktórnosti konania a dať možnosť účastníkom konania oboznámiť sa so stanoviskami protistrany s možnosťou vyjadriť sa k nim a následne opätovne vo veci rozhodnúť. Z tohto hľadiska bolo bezpredmetné, aby ústavný súd sám zaujal stanovisko k argumentácii sťažovateľa týkajúcej sa povahy vymáhanej pohľadávky, keďže to bude úlohou krajského súdu v novom rozhodnutí.

V.

Trovy konania

51. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 959,23 eur.

52. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľovi priznal trovy právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti, replika z 9. marca 2024) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky)

a zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur, čo spolu predstavuje sumu 799,36 eur. Keďže právna zástupkyňa je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (priložené osvedčenie o registrácii pre DPH, pozn.)], uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov v sume 159,87 eur. Celková suma náhrady trov konania takto predstavuje sumu 959,23 eur (bod 3 výroku nálezu).

53. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2024

Libor Duľa
predseda senátu